



ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЕНЬ — ПАНА 50 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN  
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG  
„DAS VATERLAND”THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER  
“THE FATHERLAND.”

№ 42-43 (376-377)

Чацьвер, 31 кастрычніка 1957 г.

ГОД ВЫДАННЯ 11

# НА ДЗЕСЯЦІГОДЗДЗЕ „БАЦЬКАУШЧЫНЫ”

Калі агламуцца на шляхі нашае най-навеяшае гісторы і папрабаваць сягнуць аж да такіх аддаленых падзеяў, як паўстанье 1863 год, дык на гэтых шляхах, блытаных съцежках і бездаражкі мы лёгдзім рад прыдаражных стаўбоў, па якіх наўпачні пазнаем, адкуль-куды мы ішлі ды чаго шукалі. На самым далёкім краі далягліду мы заўважым выразныя сілуэт «Мужыцкае Праўды» з напісам: «... Но калі будзе вайна з Маскалём за нашу вольнасьць, то той час трэба ўсім ісці на вайну прыці!». Там-же, на тым баку ХХ стагодзьдзя, відны контуры «Гутаркі» (1863 г.), «Грамадзкага Зтавору» (1870 г.), «Гоману» (1880-ыя гады). Бліжэй да нас стаяць гусцінейшы вехі: «Свабода» (вергнін Бел. Рэв. Грамады, 1903 г.), «Наша Доля», «Наша Ніва», «Беларусь» (Менск, 1905), «Крапіва» (Вільня, 1912), «Беларус» (Вільня, 1913-1914), «Лучынка» (Менск, 1914), «Ран’ца» (Пецербург, 1914), «Саха» (Вільня, Менск, Вільня, 1912-1915), «Сьветач» (Петраград, 1916), «Дзяянінка» (Петраград, 1916), «Вольная Думка» (Капыль) і г. д.

Гледзячы на іх, бачыч, адкуль яны вядзячы, і не лягчай ведаць, куды ісці? І, скаб сяяламі нам дарог не замілю, паставілі і мы сваю віху. Шмат хто па ёй пазнай слабе самога, як і мы пазнаем сібе па іншых. Па ўсіх нас ісцінай — як мы асноўваем тых, каго ня стала, па тым, што засталося... Але ўсё гэта — паглядаючы ўзад. Што-ж паглядаючы наперад ці, прынамся, агламаючыся за-кол сябе?

Назовам газеты мы ахў-цылі адзін з найураджайнейших э́тапаў нашага руху. У гэтым факце ні толькі ацэна ролі: «Наша Ніва», у ім непараўнальная больш — у ім наша дечыненне да друкаванага слова, наша ацэна вайнасці пзырываўчынага друку ў вабароне беларускіх інтарэсаў. У гэтым факце ні толькі найвышэйшая ўзнагарода патрыятычнага высліку выдаўцоў газеты — у ім наша глыбкая пашана да праесьветы і ўсіх ейных дабраўдзействаў.

І ўесь час, дзе-б мы ні быт — у Расеі, Латыві, Летуве, Польшчы — мы ўсюды падавалі голас, усюды ўздымалі штандар друкаванага слова, заўзочваючы вакол сабе ўсё жывое, што было здольнае пльесці «супраць цячынья вады».

Гэйнімі гадамі прэса была нашым баёвым сцягам, цяпер — яна стала ар-сналасм духовасе зборы. Дзеля таго, што мы мелі яе, нас нікто не адашле ў забыццё і набыццё. Да яе мы зварачаемся кожны раз, як нам трэба насту-паць э́тага членіца, які не мы адзінамі, у каго сумлевы родзяцца або на каго нашэнты дзеюць.

У нармальных абставінах, у ўмовах

сувэрэннага жыцця народу, прэса — або актуальны фактар, або архіўны матар’ял. У наших-жа ўмовах прэса — і палітычны дзейн’к, і гісторычны даку-мант.

Апошнія беларускія эміграцыі добра і борзда зразумела значэнне свае прэзы. Гэтае зразуменне, пэўна-ж, вымыслила з самога характару эміграцыі, зъяви-цыста палітычнае. І цяжка пераца-ніць той вялізны высіцак, які можна было паглядаць па ўсіх краінах Эўропы, у кірунку разбудовы беларускіх прэзы. Ни гледзячы на цяжкасці й перашко-ды, не зважаючы на частыя варожыя засыненія да нашых памаганняў, мы ўсё-ж здолелі замацавацца ў друкава-ным слове, а празь яго змусілі лічыцца ў нас, як з народам, які ведае, чаго хоча.

Тыя, што вынессялі на сабе ўесь ця-жар будаўнікі беларускія прэзы на сіміграцыі, якія на крутых съцежках шу-кай шырэйшаць шляху для роднага слова, і не найлепши ведаюць, якое на-важыць і умельства часамі трэба было, каб пастаўіць на ногі газету щыгасці. Але ці азін з нас мог бы таксама расказаць, як ён у дні знявіверы й разгубы знайху-хілі не згубілі магчымую падтрым-ку ў сваіх друкаваных словам, падмацо-вай прыглушаныя жаданы!

Калі шукаць ацэна беларускаму по-

рыядычнаму друку на эміграцыі, дык ба-чыць яго трэба перш за ўсё ў ролі кан-салідатора нашых радоў. Вакол наших газет і часопісаў найбольш і найвіразней выявілася нашае заўзочанацца. Гэтае заўзочанацца найбольші трывала-й надзеяна. І катэ дэлісаўскія ля-геры што давалі ўсю змогу быць разам і працаўць разам на грамадзкай ніве, з'ялікі даваліся, дык вакол чаго мы за-сталися найлічнейшай грамадой? — Ва-кол свае прэзы. І гэта доўга, як мы будзем вакол яе трывама, мы не разбу-бімся. Занядбоўянніе свайго друкава-нага слова — найнебяспечнейшы сым-птом для беларускіх прэзы на чужынне.

Другім на менш важным мамантам у вазоне нашае эміграцыінае прэзы трэба лічыць мамант вонкавае разрэзантны разам з мамантам кавонкавае абароны. Нашае прэса — гэта наші прамоўцы на міжнароднай трывуне, нашы газеты ёй міжнароднай трывуне, нашы газеты ёй інтарэсаў. Калі мы што хочам сказаць, га-варэй сваіх газэц. Яна ўсім расказа-хто, зацікаўлены на ногі газету щыгасці. Але ці азін з нас мог бы таксама расказаць, як ён у дні знявіверы й разгубы знайху-хілі не згубілі магчымую падтрым-ку ў сваіх друкаваных словам, падмацо-вай прыглушаныя жаданы!

Калі шукаць ацэна беларускаму по-

высілак павінен завяршыцца друкава-ным словам. Во тое, чаго не кранула сіміяротнасць друку, пайшло ў набыт або пойдзе ў набыт. Мы можам ладзіць найпалітычнейшыя імпрэзы, найбудоў-нейшыя канцэрты, найдасканальней-шыя выстаўкі. Калі гэты капітал ні будзе памножаны на тыраж прыядычна-га выдання — увесе ягоны эфект бязъ-літаснае затрэца часам і хвараблі-ка-рэжкай людской памяці. Тыя, што ста-лиць на варце друкаванага слова — ста-лиць на варце нашае нацыянальнае скар-бінні.

\* \*

У вадказным заданні кансалідацыі, разрэзанталі й нацыянальнае абарони, біспіречча, й бязумоўна, першое месца належыцца «Бацькаўшчыне». Першое не толькі па колькасці гадавінай ці агульнага ліку нумароў. Першое перш-напеўноч за єйнае нацыянальнае аблічча, за єйны бяўвы характар і прынцыпівасць, за єйны прафесіяналызм і зоровень. У сябе — яна сталася багатым даведнікам беларускіх «эн-цыклапідзій», якіе некаторыя ак-рысыцілі, ізвонкі — гэта найчасціцей выкарыстоўвалі візігнае картка беларускага журналізму на эміграцыі і на-агулу нашае нацыянальнае-візвольн-нае думкі. «Бацькаўшчына» на працягу ўсё-го свайго існавання служыла на толькі трыбунай нашым найлепшым журналістам, яна сталася адначасна і добраў-нікам, якія пажадаў апанаваць і трактаваць на шырокім арэале.

Для палітыка й журнالістага «Баць-каўшчыны» — трывунай, для гісторыка — зборнікам матар’ялаў, для чытача — дабразычлівым штотыднёвым гасціцем із зверсівымі думкамі і моцнай паставай. Аднак рэпрэзентуе яна сабой ня толькі тых, чые прозывішчы або пэўдёнімы фігуруюць у єйных радкох. З’ёу і праз яе ўсё дзесяці год разыходзіцца па целым свеце таксама вялікай ах-вінасцю тых, хто вынес на сваіх на-гах ўсё ходаныне за єйны рэгіянерны вы-хад, хто наважана ѹністома дапамага-гай єйнаму росту па далёкіх закутках эміграцыі, хто не пашкадаваў для яго-нічога — каб толькі Беларусь Слова магло бесперашкодна із-за ўсіх са-міяў за гэту націянальнае скарбніці.

Пэрыяд эміграцыі — гэта пэрыяд «Бацькаўшчыны». Паняцце «Бацькаўшчыны» тут, як ніде, набыло паўніню свайго гучання. Няма сродкаў нашых добрых спраў гэтах, што ях быў-звязаны з бацькаўшчынай. Бацькаўшчына бо — і наш пачатак і наша-

\* \*

Пэрыяд эміграцыі — гэта пэрыяд «Бацькаўшчыны». Паняцце «Бацькаўшчыны» тут, як ніде, набыло паўніню свайго гучання. Няма сродкаў нашых добрых спраў гэтах, што ях быў-звязаны з бацькаўшчынай. Бацькаўшчына бо — і наш пачатак і наша-

## Ад Рэдакцыйнай Калегіі „Бацькаўшчыны“

Дараючы Чытачі!

На працягу дзесяці мінульых гадоў «Бацькаўшчына» на раз падчырквала тых ясноўнія мэты, якія яна ставіла і ставіла перад сабой. Захоўванне чысціні і дзяліцца распрацоўваньне беларускага незалежніцкага ідэялітэту, трыванье духовасе лучыніцы з бацькаўшчынай інфармаваньне аб ейным паложаньні пад расейска-бальшавіцкай акупацыйнай, служжаныне лучнікам для беларускага эміграцыі распрыкінута па съвеце, нацыянальнае ўсъведамлівасць тых Беларусу, што яшчэ дагэтуль не далучыліся да нашага вызвольнага змаганьня, — вось тыя галоўныя заданыні, што ѿзяла на сябе «Бацькаўшчына».

Калі аўтар сяяняншыя ірлэндзкае не-залежнасці До Валера ўшё быў сваім часам з ангельскіх турмы і апынуўся ў ЗША сярод сваіх суродзічай, дык яго-нім галоўным заклікам было: дайце трошы на прэзы! І яна стала асноўнай мэтыя за зялезнай ланцуці і вайстрэйшай за сталь штыху.

Калі Кастусь Каліноўскі на вытрымава маскальскага зьдзеку над Беларусій, дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

І таму вось калі вораг душыў нас. дык перш-наперш нічыю нашу нэр-вогу сыштому ў мускулы — нашыя газ-эты ды часамы.

&lt;p

# Дзесяцігадовы шлях „Бацькаўшчыны“

У вачох беларускага грамадзтва нага грамадзтва. Выхад, аднак, і з тако-  
— «Бацькаўшчына» заваявала сабе месца га палажэння быў зноў занесены.

У канцы 1945 году пачала выходзіць у Парыжы першая пасыль вайны друкаваная беларуская газета «Беларускі Навіны», рэдагаваная ў выдаванію прэзыдэнта Рады БНР інж. Абрамчыкам. Хады «Беларускіх Навін» вышыла ўсяго некалькі нумару, іхняя ролі ў той час была вялікая: выходзічы ў Францы, дзе на было вайсковая акупацыя, «Беларускі Навіны» быў былі палітычна абмяжоўваны ў згущані ўсеянальную ролю ідэйнага палітычнага правадніка сярод здэшэртаванага ў той час беларускага грамадзтва на чужыне і дасягнуць дзесяцігадовага веку. У іншых, зъменных і ненормальных умовах эміграцікага жыцця, пэўнен-ж і дзесяцігодзідзе яе існаванія зьяўляецца фактом не малой вагі.

Але высокую акцыю ў грамадзтве здабыла наша газета галоўна з глядзішча на сваю цвёрдую прынцыпавасць у вабароне нацыянальна-вызвольнае ідэі, дзяячычы чаму яна стала школай нацыянальнага ўзгледзінага і важным фактаром беларускага нацыянальнага руху на чужыне. Як можна бачыць з некаторых выказываній з ногады юбілею «Бацькаўшчыны», зъмешчаных у гэтым ейным нумары, нашыя суродзічы называючы яе эміграцікай «Нашай Нізвай», падчыркуючы гэтым асаблівую ённую ролю і значынне.

Мы, аднак, хочам быць больш скромным і з іншымі дзесяцігадовідом да ролі «Наша Нізвай», якую яна згуляла ў нашым нацыянальна-адраджэнскім руху. Тым на меней уяўляем сабе, што гэтая ролі ў значынне «Бацькаўшчыны» ў сілу фактаў гісторычных, калі ўзядзяць на ўлагу, што наша газета зьяўляецца наймагутнейшымі свободнымі беларускімі голасамі не толькі на эміграцыі, але і на агул байды адзіні свободнымі беларускімі голасамі у сівеце, бо ў заніволенай Бацькаўшчыне наш народ голасу пазбаўлены.

\*

Адзначаючы сянянія дзесяцігодзідзе існаванія «Бацькаўшчыны», цікавым будзе прасачыць той цяжкі шлях, які ёй прыйшлося за гэтых дзесяці год праісьці, ды асабліва спыніцца на магчымы ўжо каму ведамых акалічнасцях і ўмовах, у якіх яна паступала да жыцця.

У нарадаў, што змагаюцца за сваё нацыянальнае існаваніе, роднае друкаванае слова, асабліва прэса мае вынятковое значынне. Нацыянальная прэса выходзіць тады далёка паза рамы чыста інфарматычных і камунікатычных функцый, а набывае значынне аднаго з наймагутнейшых рухаючых фактараў ідэйнага руху на нацыянальнага ўзгледзінага. Вось чаму, калі закончылася апошнія състававанія вайны, перед нашай палітычнай эміграцыяй у вольных сівеце першым і найдалейшымі заданіем было зарыгіраваніе сваёй нацыянальнай прэсы.

Як ведама, пасыль заканчэння апошнія вайны ў арганізацыі ДП-лягераў у Заходній Німеччыне, магла выходзіць толькі ляжерна-лягерна прэса з дазволу мясцовых уладаў УНРРА. Характар гэтай прэсы быў вельмі абмежаваны: яна ў вісна-зіміні магла закрываць практычныя спрабы і патрабы ляжерна-ляжерна і на мела права па-рушыць палітычных і нацыянальных праблемаў, якія маглі не падабацца Саветам, не гарвары ўжо ад адкрытых антысавецкіх і антыкамуністычных выступленіях. Таксама навет і намёк на не магла адкрыта супрацьдзеіць праводжаніем тады рэпатрыяцыі за зялезнную заслону.

Такая лягерная прэса магла выдавацца галоўным чынам за кошт самых жыхароў ДП-лягераў. І тэму, дзеялі мэшчын каштоў выдаўніць, яна ў вялікай меры і ў першаважнай колькасці выдавалася рататарнымі спосабамі. Беларусы, якія з прычыны хнігі наўзінаванія тады заходні-альянскімі акупацыйнымі ўладамі ў Німеччыне асабінай апрычонкай нацыя не маглі мець большых нацыянальных лягераў, а пераважна былі расцягнуць сярод іншанациональных лягераў, спачатку маглі здабыцца толькі на рататарным прэсе.

Гэтак ужо ў 1945 годзе ў беларускім ДП-лягераў у Ватэнштэце ў ангельскай зоне Німеччыны пачаў выходзіць рататарны часопіс «Шляхам жыцця» пад рэдакцыйнай паўты Хведара Ільяшевіча, а ў беларускім селішчы ДП-лягераў у Рэгензбургу ў амэрыканскай зоне ў першыя палавіні 1946 году выходзіць рататарная газета «Ведамкі», рэдагаваная сп. Антонам Адамсвічам. Ужо ў тым-же часе пачалі паяўляцца і спэцыяльныя рататарныя часопісы, якія з прычыны хнігі наўзінаванія тады заходні-альянскімі акупацыйнымі ўладамі ў Німеччыне асабінай апрычонкай нацыя не маглі мець большых нацыянальных лягераў, а пераважна былі расцягнуць сярод іншанациональных лягераў, спачатку маглі здабыцца толькі на рататарным прэсе.

Але, як ужо было адзначана, з прычыны палітычных абмежаваній, рабленых акупацыйнымі ўладамі і ўладам УНРРА, усе гэтыя афіцыйныя рататарныя выданіі на мете магчымасці ўсебакова парушаць актуальныя таты палітычных праблемаў і ў патрабованим з нашага нацыянальнага глядзішча кірунку арыентавацца нашага эміграцый-

віты парадокс таго часу, калі з аднаго боку Беларусь, будучы дапушчанай у склад Задзіночаных Нацый, юрыдычна вызнавалася ўсямі съветамі незалежнай дзяржавай, а з другога боку, ўсіх жыхары, што апынуліся на эміграцыі, яны вызнаваліся за саброў асобнай нацыі ані ў этнічным, ні ў дзяржавічным сэнсе, і разглядаліся, паводле дасягненай дзяржавай прыналежнасці, як польскія або савецкія грамадзяне і ідэнтыфікаўваліся з апошнім і з нацыянальнаю глядзішчай (польскі грамадзін — Паліяк, савецкі грамадзянин — Расеец).

І толькі ў другой палавіні 1947 году амэрыканскія акупацыйныя ўлады вызнали ў Беларусі асобнай апрычонкай нацыі і ў суязі з гэтым ужо бяз піяжкі перашкодаў выдалі ліцензію на выдаваніе беларускай газеты «Бацькаўшчыны» і літаратурна-грамадзкага часопісу «Сакавік».

Аб першых кроках «Бацькаўшчыны» і ўсіх іх наўзінаваніх цяжкасцях арганізацыйна-тэхнічнага характару, што было выгнязданыя зе яе выдаванінем, дастатковы сказана ў артыкуле сп. В. Кендыша, зъмешчаным у гэтым нумары. Гэта неабходна толькі звінчыць усіх, калі ўзядзяць на гэтым узроўні, якія пакаленія, каб чынам лягчай захаваць яго пры арушчыне ў сіверычы, якія перашкодаў выдалі ліцензію на выдаваніе беларускай газеты «Бацькаўшчыны» і літаратурна-грамадзкага часопісу «Сакавік».

У першую чаргу ѹ на першым месцы трэба адчыміць першага рэдактара сп. Антона Адамсвіча, які, мужчына перамагаючы наўзінаванія ў той час, выдатнай дзяячынай, якія пакаленію, але ў адказыні абавяззак першым: кранцуць зь месца справу беларускага друку на эміграцыі.

У першую чаргу ѹ на першым месцы трэба адчыміць першага рэдактара сп. Антона Адамсвіча, які, мужчына перамагаючы наўзінаванія ў той час, выдатнай дзяячынай, якія пакаленію, але ў адказыні абавяззак першым: кранцуць зь месца справу беларускага друку на эміграцыі.

Напасыдлак пачынаеца першыд «Бацькаўшчыны». Іхіва будзе даведацца наўзінаваніем чытальнікамі першых нумароў газеты, пакаленіем арганізацыйна-тэхнічнага характару, што было выгнязданыя зе яе выдаванінем, дастатковы сказана ў артыкуле сп. В. Кендыша, зъмешчаным у гэтым нумары. Гэта неабходна толькі звінчыць усіх, калі ўзядзяць на гэтым узроўні, якія перашкодаў выдалі ліцензію на выдаваніе беларускай газеты «Бацькаўшчыны» і літаратурна-грамадзкага часопісу «Сакавік».

Аб этае выдаваніи пры «Бацькаўшчыне» асабінага часопісу для дзяяцей апраідаўца сімат шырэй, чымся спачатку спадзявалася рэдакцыя. «Каласкі» стаўся не толькі адзінай матарыялам для чытання, дапасаваным да ўзроўні дзяяцей, і замілі ім беларускую школу, але так-же яны ахвотна чытаюцца ёй старэйшымі ды зусім старымі як найлепшэе жаралі блізкага ім матарыяла, што безпасярдна прыпамінае дарагую «Бацькаўшчыну», бо разгортае перад ім жывыя абрэзкі з ейнага жыцця, якія пакаленію ды абавяззак першым: кранцуць зь месца справу беларускага друку на эміграцыі.

Вельмі шмат цяжкай працы палажыў і цвёрдай вытрымавалася прайвай старшыня Беларускага Нацыянальнага Камітэту на Амэрыканскую зону Німеччыны сп. Васіль Кендыш, будучы наўзінаванім дзеяніем галоўна ў двух кірунках: як наведвальнік цэнтральных амэрыканскіх вайсковых і юраўскіх уладаў на справе атрыманыя дазволу на газету, а, атрымаўшы яго, як сталь працоўнік на лініі арганізаціі выдаваць і друкарскай спрабы. Шмат прычыніўся да атрымання дазволу на газету ёй тагачасны заступнік старшыні Цэнтральнага Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Німеччыне сп. Мікола Кунцівіч, галоўным заданнем якога, пасёб з вонкавай рэпрэзэнтантай Беларускай наагулу, было інтэрвэнцыя на ўсе дадатнія ёй адмоўныя звязы наўзінаванія жыцця, пакладзенныя ў першых нумароў газеты, сталіся неадменнымі ёй абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Вельмі шмат цяжкай працы палажыў і цвёрдай вытрымавалася прайвай старшыня Беларускага Нацыянальнага Камітэту на Амэрыканскую зону Німеччыны сп. Васіль Кендыш, будучы наўзінаванім дзеяніем галоўна ў двух кірунках: як наведвальнік цэнтральных амэрыканскіх вайсковых і юраўскіх уладаў на справе атрыманыя дазволу на газету, а, атрымаўшы яго, як сталь працоўнік на лініі арганізаціі выдаваць і друкарскай спрабы. Шмат прычыніўся да атрымання дазволу на газету ёй тагачасны заступнік старшыні Цэнтральнага Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Німеччыне сп. Мікола Кунцівіч, галоўным заданнем якога, пасёб з вонкавай рэпрэзэнтантай Беларускай наагулу, было інтэрвэнцыя на ўсе дадатнія ёй адмоўныя звязы наўзінаванія жыцця, пакладзенныя ў першых нумароў газеты, сталіся неадменнымі ёй абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія пакаленію ды абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія пакаленію ды абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія пакаленію ды абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія пакаленію ды абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія пакаленію ды абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія пакаленію ды абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія пакаленію ды абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія пакаленію ды абавяззакамі: на ўсім дзесяцігодзідзе ўзгледзінага шляху.

Згуртаваўшы вакол сябе беларускіх публіцыстік і наўгуліздзяўшы, што могуць займацца публіцыстычнай працай, «Бацькаўшчына» паставіла сабе за задачы неадменныя звязы наўзінаванія жыцця, якія п

# „Вільнюс нусу — Летува русу“

Гэта прыказка ў перакладзе зь леўкіскай на беларускую мову абавязнае: «Вільня наша — Летува расейская». Яна ўзыялі ёй пашырылася паміж Летувісамі ў 1939 годзе, кал. актам Молатаў-Рыбэнтроп бальшавіцка-расейскай імпэрыяльствы за нямецкім нацыстымі пашыралі граніцы сваіх уладаньняў коштам чужых тэрыторый і народаў. Вільнюс з навакольнымі раёнамі, як ведама, Молатаў іключыў у межы Летувы, як кампенсаце за дазвол увесці савецкія гарнізоны на летувіскую тэрыторыю. Далейшы лёс Летувы і Вільні ведамы яго належылі шахрактыравалі самі Летувісі вышэй прыведзены прыказкай, абдараючы Летувісаў Вільні, Молатаў меў выразіцца прыблізна наступна: Мы знаем, что Вильно не литовский город, но так нужно... Молатаў не скажаў, чыя, на ягсную думку Вільня з ваколіцамі. Мы на думаем, каб ён уважае расейскай якім пазней выявіўся прыкладам, Кянгсберг — цяпер Калинград... Ня думаем, факсама, каб ён уважае Вильно й Віленшчыну польской этнографічнай тэрыторыяй, бо такі наёмкі, у той час, пагражай-бы падмінаваныем useje бальшавіцкія прапаганды, а б «вызвалені» Заходнія Беларусі й Украіны ад польскай акупациі. А за такога дурня мы Молатаў на лічым. Хто-хто, а крамлёўская варасільня даска-нала ведалі, што маюць спрабу з горадам — сымбалем і носіткам традыцыйнага дзяржаўнага магутнага калісі беларускага народу, цэнтру, які ўвасабляе традыцыйнага гуманізму, домакратызму, земана-нічыні ўсіх савецкіх жорсткага змагання з маскоўскім деспастызмам і за-хопніцтвам. Улучыцца Вільню ў беларус-кую, хоць і савецкую «дзяржаву» стварала-б небясьпека хутчайшайа ўсьве-дамленыя Беларусі! свае запраўдае гісторыі той захопніцкай, разбойніц-кай і рабаўніцкай ролі, якую іграла ї іграе Москва ўсіх колераў у дачыненіях да ўсяго, што беларускае. Аддаўшы-ж Вільню маленскай частцы гісторычнай Літвы — цяперашні Летува — і пера-нёшы ё ўсе стаўці гэтай маленскай краіны, бальшавікі пашывердзілі свою вернасць спрадвечным імкненнем расейскіх імпэрыяльстых дэпрэвіяваці. Беларусь з гісторычнай спадчынай з мэ-тай хутчайшайа русыфікацыі нашага на-роду, каб заставацца пасъядоўнімі ў сваіх псыданавуковых тэсціях аб «ад-некрёнісці» беларускага й расейскага народаў.

З другога боку, як маем найменшата намеру прадстаўляць Молатаў. Сталін,

ці Хрушчова вельмі разумныі, а хочам толькі падкрэсліць цынізм і крыва-дущнасць бальшавіцкіх лёсунгаў або «наісправядлівейшым» ува ўсім свеце развязаны нацыянальнага пытання на аснове «мудрай» ленінскай «нацыя-нальнай палітыкі». У дачыненіі да Беларусі гэтая палітыка паказала сваі са-праўдае нутро на прыкладзе Вільні. А Вільня ў нас, нажаль, не адзін прыклад: ёсьць Смаленск, ёсьць Дзівінск, ёсьць Беласток. Ёсьць і іншыя прыклады разбазарваныя беларускіх зем-ляў. Але цяпер да Вільні.

Як-же выглядае Вільня сяняня? Абыт, што Вільня мае нешта супольнае зь беларускасцю. даром будзем цукаць у савецкай прэсе. У ёй хутчай можна патыкнучы на такія кветачкі, што прыкладам ведамы беларускі мастак Пётра Сергіевіча, які прыгожае ў Вільні — гэта Летувіс. Але вось натрапіўшы нумар беластоцкай «Нівы» з 29 верасня гэтага года. Там зьменчана карэспандэнцыя Яновіча, які нядайна наведаў Вільню. Яновіч, хоць і глядзіць на правы беларускага народу праз камуністычныя акуялі, жахаеца зынічным уладай найменных праўнікаў беларускага жыцьця ў гэтым старым беларускім горадзе. Ні ў Вільні, ні ў сумежных раёнах Усходняй Беларусі і ў Менску існавала ў свой час ладная колькасць польскіх школаў, у якіх савецкія ўлады апалячвалі Беларусу-каталікоў. Сымешна было-б думачы, што такі жэст у бок Паллякаў быў адзінай талеранцій пашаны нацыянальных правоў польскай міншыні ў БССР, бо колькасць польскіх школаў далёка перавышала патрэбы польскай міншыні. Гэты манэр мей слу́жыць прыманкай для Паллякаў Польшча, з прычыны свайго географічнага палажэння, была адной з першых абектаў савецкай экспансіі. Способ падпарядковання яе заляжкай ад міжнародных аbstаваў наў, у якіх гэта мела адбыцца. І калі-б міжнароднае палажэнне заляжлілася так, што Польшча, так як Летувіс, згадлілася, скажам, на ўвод савецкіх гарнізону на сваю тэрыторыю, можна на сумя-вяцца, што існаваў Менічынік, разам зь Менскам маглі-б быць паднесены Паллякам, як падарунак, так як Вільня Летувісам. Азіятаўлерэўская палітыка дала падзеі іншы ход, і бальшавікі атрымалі магчымасць «вызваліць» толькі Заходнюю Беларусь і Заходнюю Украіну. Таму, каб крхкую застапакі «вызваленася» насељніцтва Заходнія Беларусі і адвесці увагу ад аддадзенася Летувісам Вільні, заходняя граніца БССР была прадэздэнсна ў сучаднівідніці з польска-беларускай этнографічнай мяжой, прычым навет этнографічна польскі Ломжынскі павет апынуўся ў БССР. Даўнейшайшай веенныя падзеі адкрыły: Москва перспектывы авалодзіц самой Польшчай, і тут бальшавікі ўжылі іншую свой ствары мэтад прыношаныя падарункаў сваіх новай ахвяры за кошт

яна падтрымоўала там нейкую беларус-ку, хай існаваў камуністычны дэз-насыць. А Летувіс, выхаваны за гады свае незалежнасці, у духу блізкім карыстцаў з гэтых аbstаваў і на шкоду сабе самым і Беларусям памагаюць. Москве рабіць расправу з беларускім. Тут на месцы было-б прыпомніць Летувісам іхнюю народную прыказку: «Вільнюс нусу — Летува русу».

Але чаму беларускія школы ператво-раныя ў польскія? Гэта асаўліца цікава тому, што, як ведама, адносіць Летувіс да Паллякаў асаўліва няпрыяязні. Выхыніць гэта можна хіба толькі тым, што Летувіс ў Вільні такія-ж гаспадары, якіх Беларусы ў Менску.

\*\*

У заходніх раёнах Усходняй Беларусі і ў Менску існавала ў свой час ладная колькасць польскіх школаў, у якіх савецкія ўлады апалячвалі Беларусу-каталікоў. Сымешна было-б думачы, што такі жэст у бок Паллякаў быў адзінай талеранцій пашаны нацыянальных правоў польскай міншыні ў БССР, бо колькасць польскіх школаў далёка перавышала патрэбы польскай міншыні. Гэты манэр мей слу́жыць прыманкай для Паллякаў Польшча, з прычыны свайго географічнага палажэння, была адной з першых абектаў савецкай экспансіі. Способ падпарядковання яе заляжкай ад міжнародных аbstаваў наў, у якіх гэта мела адбыцца. І калі-б міжнароднае палажэнне заляжлілася так, што Польшча, так як Летувіс, згадлілася, скажам, на ўвод савецкіх гарнізону на сваю тэрыторыю, можна на сумя-вяцца, што існаваў Менічынік, разам зь Менскам маглі-б быць паднесены Паллякам, як падарунак, так як Вільня Летувісам. Азіятаўлерэўская палітыка дала падзеі іншы ход, і бальшавікі атрымалі магчымасць «вызваліць» толькі Заходнюю Беларусь і Заходнюю Украіну. Таму, каб крхкую застапакі «вызваленася» насељніцтва Заходнія Беларусі і адвесці увагу ад аддадзенася Летувісам Вільні, заходняя граніца БССР была прадэздэнсна ў сучаднівідніці з польска-беларускай этнографічнай мяжой, прычым навет этнографічна польскі Ломжынскі павет апынуўся ў БССР. Даўнейшайшай веенныя падзеі адкрылы: Москва перспектывы авалодзіц самой Польшчай, і тут бальшавікі ўжылі іншую свой ствары мэтад прыношаныя падарункаў сваіх новай ахвяры за кошт

(Заканчэнне на 4-ай бачыне)

## Савецкі Саюз без пяцігодкі

Ад Рэд. 26 верасня г. г. у савецкіх газетах з'явілася пастанова ЦК КПСС і Савету Міністраў ССР «Аб распрацоўцы пасрэдніцтва пляну народнай гаспадаркі ССР». Пастанова гэтая цікавала тым, што яна фактычна скасоўвае пяцігодкі плян, які выявіўся немагчымым да ажыццяўлення. Ніжэй змяншаем артыкул ведама саветаведа, французскага журналістага Суварына, які аналізуе прычыны прыгандана мерапрыемства. Артыкул гэтая з'явіўся ў парыскай газэце «Ле Фігаро», стаўці супрацоўнікам якое з'яўляецца Суварын.

\*

Савецкія ўлады мусілі афіцыйльна прызнацца да іхнай басісельнасці што да выканання шостага пяцігодкавага пляні. Гэтае прызнаные, добра падхваравана фразэлігіі заходніцаў ў рэзалюціі, апублікаванай 26 верасня, у якой загадаваеца вытрымаваць новы плян, гэтым разам сямігодкі. Адпаведны ўстановы мусіць прадставіць гэтага пляні да 1 ліпеня 1958 году.

Як заўсёды ў падобным выпадку, савецкія кіраўнікі намагаюцца замаскаўваць гэтые вілічэны правал памознымі фразамі, замішталіць паміж тлумачэннямі ды піматыбальскімі прадаваннямі. Яшчэ раз гаворыцца аб «даганыні ў пераганыні найбольш перадавых капітальстых краінаў», але гэтые ажыцьцяўленію пагародных плянін, гэтым разам сямігодкі.

«За апошнія гады геалёгі адкрыты новыя буйныя месцазнаходжаны розных вдаў сыравіны і крываінай энергіі» — тлумачыць пастанова, даючы гэтым чынам смыкотны аргумент у палтрымку адмовы але пляну. Да гэтага часу адкрыты ў сінегані, мусіць прызнацца немагчымысці, якія настаяцца з пяцігодкі.

У запраўднасці, крываіні савецкія эканомікі, сцвярджені ўсімі паважнімі наглядальнікамі, ужо ў мінулым годзе засудзіў на правал пляні прынятага ў лютым 1956 году. ЦК партыі, склікавы ў сінегані, мусіць з'ясці, што пяцігодкі пляні не могілі з'ясці пасцягаваць. У гэтым годзе, у лютым, Вірхоўны Савет з'нігіў гадавую праграму такім чынам, што пяцігодкі пляні не могілі з'ясці пасцягаваць. Хутка пасцягі гэтага, Хрушчоў за-

прапанаваў рэарганізацію зьнізу да гады ўсю эканамічную адміністрацыю. У красавіку была завешчана выплата на аблігациі.

«Пяцігодовы плян пахаваны бяз кветак і вінкў, і дасюль наведама, ці краінікі маюць намер падмініць яго іншым», — пісаў у той час Люсіен Лёр, ведамы экспорт. Москва пашырвярджае цікавасць пасцягаваць гэты плян, які аналізуе прычыны прыгандана мерапрыемстваў. Артыкул гэтая з'явіўся ў парыскай газэце «Ле Фігаро», стаўці супрацоўнікам якое з'яўляецца Суварын.

I запраўды, пэрыяд 1958-1965 гг. з'явіўся якраз тым, у якім дэмаграфічныя наступствы вайны хутка дадзілі сябе адчуць, куды больш у Савецкім Саюзе, чымся ў іншых краёх. Сталінікі на піктаграмі з'явіўся з новымі

плянінамі, якія з'явіўся ў сінегані 1958 году.

Демаграфы вылічылі, што гэты ўзрост з'ніза ў 1955 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1954 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1958 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1957 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1959 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1958 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1960 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1959 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1961 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1960 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1962 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1961 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1963 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1962 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1964 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1963 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1965 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1964 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1966 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1965 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1967 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1966 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1968 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1967 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1969 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1968 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1970 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1969 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1971 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1970 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1972 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1971 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1973 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1972 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1974 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1973 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1975 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1974 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1976 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1975 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1977 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1976 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1978 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1977 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1979 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1978 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1980 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1979 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1981 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1980 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1982 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1981 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1983 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1982 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1984 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1983 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1985 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1984 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з'ніза ў 1986 годзе на 2/3 у па-раўнані з 1985 годам, і падзеі яшчэ ўзрост з



## Грамадзтва аб «Бацькаўшчыне»

# Зварот Прэзыдэнта БНР Абрамчыка

(С нагоды юбілею «Бацькаўшчыны»)

Сяняня рэдакцыя «Бацькаўшчыны» адзначае 10-ыя ўгодкі свайго існаваньня.

Для народу, на знатных няволі, свята такое магло-бы застасця й напрыкметным. Для нас-жя — гэта даёўка на будзённая зялена. У гісторыі нашага вызвольната змаганія гэта першы вы-  
падак, калі беларуская газета першы вы-  
падак, калі беларуская газета адзначае 10-годзідзе свайго вольнага ад каства-  
вой лапы цэнзуры, слова.

Быў, праўда адзін сьветлыя прыбліск, калі наша прэса ўыхнула поўнымі прудзьмі вольнага паветра ѹ народ наш загаварыў поўным голасам свабоды, але першыяд гэны быў заўгліне кароткі. Быў гэта гады развалу расейскай-чарской імперыі й першыяд прыбываўна на родных землях Рады Беларускай Народнай Рэспублікі. Эвакуацый Рады й Ураду БНР з Менску, а пазней з Горадні, скончыўся першыяд і вольнай прэсы, вольнага друку ѹ Беларусі. Ад гэна, часу ѹ да сяняня ѹ Беларусі няма вольнага слова, бо няволя ѹ вольнай слова — речы на сумішчальныя. Акупант ня можа панаўца над народам пры наяў-  
насьці вольнай прэсы. Такі ўжо сацыя-  
лягічны закон, такая ўжо сіла вольнага слова.

Ад значнільнай прэсы, як фактару са-  
цыяльна-палітычнай сілы выкаваліся неаднаразова выдатны дзяржаўныя дзеячы, сацыялісты: капітал, войска, пры-  
са — казалі адныя: капітал, прэса, вой-  
ска — прапаўлялі ѹнія...

Тому ня прыпадкова пры кожнай ам-  
басадзе поруч з вайсковым аташом зна-  
ходзіцца й пресавы аташ из штабам  
квадріфікованых супрацоўнікаў.

Вялізарныя сяродкі вытрачаюцца кож-  
ным народам на прэсу. Прэса, друк каж-  
нага народу — гэта асобная, дзялянка ін-  
дустрыі з сотнямі працаўнікоў, з дзесят-  
камі тысяч рэдактараў-журналістых.

Жорсткі лёс беларускага народу су-  
дзіў яму вось ужо калі 2-х стагодзідзяў  
прабыць у няволі пад рознымі акупант-  
тамі.

У змаганіі за сваё вызваленіе бе-  
ларускі народ таксама й заўсёды халаў-  
ся за гэту зборю — прэсу. Але калі пад  
некаторымі ранейшымі акупантамі  
беларускія прэсы магла яшчэ дыхамъ  
хочы сутай часткай сваіх лёткіх, то пад  
бальшавіцкім акупантам немагчыма  
гэта. Адзіную налічэнію ѹ трыманыне ѹ  
руках гэтае магутнае збройное беларускі  
народ можа ўскладаць толькі на нас, на  
эміграцыю, як вольную частку ўпало-  
ненага Беларускага народу.

Надзею гутую беларуская эміграцыя  
часткава апраўдала, а «Бацькаўшчына»  
у гэтым сэнсе заслугоўвае найбольшое  
пахвалы і ўздзячнасці.

У гісторыі беларускага замежнай воль-  
най прэсы «Бацькаўшчыне» бяспрэчна  
будзе прызнане першое й чаловека мес-  
ца. Сваёй прадуктыўнасцій, прадста-  
ўленым вольнай сівуту праўдай аў-  
жыцці беларускага народу ўва ўсіх яго  
дзеялянках і аспектах, аў яго цярпен-  
нях і асцяпіраннях ды дэмасканаванем у  
паважнай пераконлівай форме перфі-  
днай акупантам, «Бацькаўшчына» здабыла  
себе ѹмовішнікі ѹ рэпрэзентуючага  
вограну беларускай вызвольнай думкі  
ні толькі сярод беларускай патрыятыч-

**Мікола Абрамчык  
Прэзыдэнт Рады БНР**

жыла пад дровы й адышлася падаць  
бабцы начоўкі.

У гэту самую часіну ляцелі, цяжка  
равучы над самаю хатою, на мяецкія бам-  
бакі. Агапа прычыніла шчыльней  
дзіверы й перахрысьцілася.

Аж сцены калоцца, каб на іх  
ламати. Бог сьвяты ведае, што яно там  
будзе, хто каго з іх збаёдае? Тайку-  
ца людзі, як тыя крупы ў ступе, і ра-  
дачкі табе піякай, — выпіраючы здрэ-  
бным хвартухом мокрыя руки, уздыхала  
цётка. — Ня ведае Раман, што гэтакага  
сцены мае...

— Ану-ж дыў акажацца, — мылачы  
шылаватым змылкам полкі, седзячы на  
услончыку, азвалася рымарыха. Гэтакі-  
мі табунам ўнікаючы напыл спад Нем-  
ца. Чула, колькі ўшо іх чуора краем  
нашых Карэлічай? Сялівонаў сын, гэты,  
што менишы... Яраславік, вунь ужо дні  
з тры, какуць у склепе качаецца.

— Тож-ба то, што качаецца. На лю-  
дзі паказацца нельга — бедавала Ага-  
па. Свой на свайго Немца натыкае ад-  
разочку... Гэтакага во вчонага Клем-  
уса Несцерава прац Базылішынага  
галамоўзу сходалі... Не, кажа яна, я  
гледзячы людзімі вочы, гэта-ж не  
праз майго Захарку, самі на мячку вы-  
ширылы беднага Клемуску ѹ кано-  
плях... Гэта-ж такая праўда...

Цётка Агапа дадоў яшчэ не адымала  
ад твару хвартуха й не расплющвала  
намуляных калянім зробем павекаў  
вачэй: бялася зінуш на хату, на тое,  
што валіла, стукала, звінела і каци-  
лася да ейных ног па выбітай глінай  
зімлі меншай хаты. Абыўшыся, апуш-  
ціла хвартух і працерла пальцамі вочы.  
Сярод паколаных гарнішак, гладкі-  
мі складаўшы, што пазвалівалі з паліца,  
угледзела яна ѹ разьбітыя «ходзікі», і  
Раманаву падкоўку...

— Ныдбыў іх Раман перад вясельлем,

Агапа прысланілася да качарэніку,

а падкоўку начапіў пакідаючы хату, каб

прыцісніла да твару здробы хвартухі.

Рымарыха пакінула начоўкі, атрысала

— гаварыла Агапа старой рымарысе

руку, уперлася імі ѹ сцягнікі, і пайшла

бабцы Прусыне. — А яна яму бацькаў-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рамана Скрылеві-

чынаўся, да паднімала, кружыла, на чо?

— Папыталаўся...

— Гэта будзе хата Рам





## Зъ мінных гадоў «Бацькаўшчыны»

**АД РЭДАКЦЫІ:** Ніжэй перадрукоўваем чатыры перадавіцы «Бацькаўшчыны», зменшаныя ў мінных гады, начынаючы ад ейнага № 1-га з 31 кастрычніка 1947 г., якія найлепей ілюструюць ідэялістичную пазыцыю наше газеты ў галаўнейшыя заданні, якія яна перад сабою паставіла.

\*

## Бацькаўшчына

(Перадавіца № 1 «Бацькаўшчыны» за 31 кастрычніка 1947 году)

Чому — «Бацькаўшчына», калі мы — аб гэтым адна нашая просьценка, дзі-на чужыне? — поўна, спытываюца нека- цячая можа навет, а глыбока-праудзівая торыя. А хто-ні-хто можа паставіца нацыянальная песенька.

Так, запраўдная Бацькаўшчына — гэта гэтыческія якія ўявы нідаўных трагедый, калі чалавек, брытваю па собскім горлам іншакім адбіраючы сабе жыццё, бараніўся якраз перад гэтаю... бацькаўшчынай... Занадта ўедліві горыч атрымы, тоңкім шпрыцам навасачных знахароў-ведзьмакоў укропленіем ўса ўсе разумела кожнаму з нас адразу ё не патрабуе лішніх тлумачэнняў. Занадта жывыя якія ўявы нідаўных трагедый, калі чалавек, брытваю па собскім горлам іншакім адбіраючы сабе жыццё, бараніўся якраз перад гэтаю... бацькаўшчынай? Хіба ні мы першыми чынам, і хіба ні мы навет байдай адзінай? Божі гісторыя сяньня павярнулася так, што там, на зямлі бацькоў, якраз німа месца гэты запраўдная Бацькаўшчына, — ў туно Бацькаўшчына, і ў Свабоду, і ў Шашце, і ўса ўсе-усенкае аж да розных демакратыяў і сацыялізму — ідэалай створаных людзтвам у заўсёдным імкненіі да лепшага дасканальнейшага... У вадым «спрыце рук бязь ніякага ашуканства», як гаворыцца, паводле простага рэцпту генага вядзмадарства-крудзельства, далікатна занавана дзе-ля людзей «дыялектыкай», ніўннак усё «перайшло ў свою процілежнасць»: шчасце — у нядолю ўзлыдну, свабода — у няволю ѹ катагру, а Бацькаўшчына-Маці абринулася ў сіберную Мачыху-Чужыну, куды трэба гнаць-турць чалавекам на каршэн, як на кару за націяжайшыя злачынствы. И калі ўсе гэта можа ѹ ніякнаму якія ѿ съве-це ясна ѹ разумела, дык пеўна-ж, як занадта бодра ведама яно нам, «перамішчэнцам»-выгнанкам, на чыях скурах і сьпінах якраз разгульваліся гонія «пераходы процілежнасцю», чые ду-ши яны катаўлі ѹ шматавалі, чые жыцьці паламалі ѹ пакалечы.

І ўсё-ткі мы важымся сяньня напі-сань тут на сваю съвіція толькі гэтае адно-адзінне слова — «Бацькаўшчына». И ўсё-ткі мы важымся цвердзіць, што ні мае права чалавек, дык ні можа пра-ста, альянцуца ад сваю Айчыны, разар-вашь ѿ ўсё. Калі як ногу, ні ѿ стане навет альянцуць і адлучыць яго ад яе нікія ѿ съвіце гвалты, нікія залезныя заслоні ці запоні.

Бо Бацькаўшчына — гэта-ж ні толькі зямля бацькоў і бацькоў бацькоў, аж углыбкі сівых пакаленій. Во Бацькаўшчына — гэта найперш уся спадчына гэ-ных пакаленій, увесі духоў наўбітак іх, пераказаны з роду ѿ род і не дзеля таго, каб яго занадбачы, ці зусім выкі-нуць, ці скаваць, закапаць у зямлю на-зяўсёды, а якраз на тое, каб пашырьці і павялічыць, памнажыць і пераказаць далей нашчадзі. И гэтая Бацькаўшчына — не ўсамі, ѿ ўсіх пашырьці і глоўным чынам. Яна ѿ нас самых, у на-шых душах, і ад Яе ні можам адцуркі-ца, «як руکі, як вока», як ніхітра плець

адзіна-правільным кірунку, што **кажды** выгнанец мусіць стацца съведамім ад-казнасыць прадстаўніком і паслом-амба-садарам свае запраўднае Бацькаўшчыны. Гэтае заданне не менш актуальнае для кожнага з нас, і стала нагадваць яго нашым суродзікам ды адваведна збройніх дзяяў выкананнія гэтае важ-нае ѹ разам пачэснае ролі — таксама бу-дзе нашым заўсёдным імкненіем.

І янич адно, гэтым разам апошніе Ставіцы наперад Бацькаўшчыну, як людзей, мы зусім не манімося зракащи-я бацькаўскіе зямлі, адварочаваць адрадныя бацькаўскіх гоніў ці адваведваць такое зрачніне ѹ адварот. Мы то-лькі цвёрдзі перакананыя, што зварот гэтым гонім іхнага запраўды роднага й бацькаўскага для нас характеру можа ѹ мусіць адбыцца адно праз людзей, што съвіць захаваць яго тут, у нас, так і там, на сяньняшнія чужыне — на бацькаўшчыне. Мы глыбакі верым у вешчыя сло-виша нашага гімну: «**Не загіне Край Зад-раны, пакуль будуть людзі!**»

І нам таксама верыцца й ройца тое, пра што натхненна-візіяністична пляў-адзін з нашых пээт-пакутнікаў як-раз дзвіцаць год таму:

Будзе дзень съвіточны, Дзень Другога Прыйсця,

Прыйдуць Маці з Сынам, на улоненіе сядуць.

Расшумяцца клёны, расшумяцца лісьце,

Будзе съвітаванье песеннае ѿ садзе.

Прыйдуць зь песьніяй тыя, што сабе

ня ляглі.

Што съяззу ранялі на сырым кургане.

Параходы ѿ ходзе падаюць сыгналы,

Размываюць хвалі ѹсё гранітных

границяў.

Сяньня і для нас-эмігрантаў, гэтыя слова набіраюць і якія споцыфічнага пры тым вельмі реальнага адценіння, абыкім пеўна на думаў, дык на маг думама талы пээт. Але сяньня ўже мы чуем у іх съгналы на толькі аддален-ні-адпльціцца якія даўші ад родных берагоў, адпльціцца німінчага, пеўна-ж, дылі шмат ѿ нас, — але ѹ магут-ную пабудку, што скліча нас некалі-хці і з краю съвіце — на Вялікі Дзень Другога Прыйсця, на съвітаванье песеннае ѿ садзе бацькоўскім — да Маці-Краіны.

Адно ніхай Яна-Бацькаўшчына-Маці, — вечна будзе з намі і ѿ нас, у сэрцах, у душах, у думах і ѿ чынах нашых.

І ніхай станеца!

## На шлях перамогі

(Перадавіца № 17 (20) «Бацькаўшчыны» з 23 траўня 1948 г.)

Радыё, тэлеграф, газеты разынеслы па цэлым съвіце: у Палестыне, па аслаба-неніі ѿ дасюлешній мандатнай ангельской улады, праклямавалася (на 2000-годным перапынку) незалежнае гаспадарства жыдоўскае нацыі Ізраэль. Ужо 20 часіна пасля гэтага праклямавання новае ці лепш, адноўлене гаспадарства прызнаеца аднай з наймагутнейших дзяржаваў съвіту — Задзіночанымі Штатамі Амерыкі. Зараз-жа съпяшаец-

ца з гэтым прызнаннем і СССР. З другога боку, ад пачатку-ж сваёго заснавання Ізраэль стае ѿ зяяція ходаньне, на так дыліматачынае, як ужо чыстае-ваеннае змаганье за самае сваё існа-ванье.

Цэлы съвет зь пільнай увагай съчиць-це гэтыя падзеі. Сымпаты падзяляюцца розна. Ды які-б там ня былі сымпаты — факты заўсёды ѿпрыстай роча, а пагатоў — факты гістарычныя, і якія больш — тყя гістарычныя тэнденцыі, съкіраваныя імкненісці, што зра-джаюць събе, даюць намаць, выпушчы-чыць і пазнаць на ланцугу гэных фактаў. Даюцца пазнаць і — вучаны.

На першы пагляд ува ўсім гэтым запраўдам шмат што выдаецца падарад-касальным, супрацьлівым, можа на кур-рэным, а таму як-бы няпэўным, нятырвальным. Тымчасам, як усе трубіць аб бышчам-б адміраны ідэі нацыі, прына-місці — нацыянальнае гаспадарства — паўстает і прызнаеца новая, чыста-на-цыянальная, мо націянальнасцічна

штаднае колькасці Беларусаў і астаду-леныне іх у ўмовах публічнага існа-вання ѿ Нямеччыне на ласцы IRO, ужо выэмігра-валі або знаходзіцца ѿ працае эмігра-циі ў краіны сталага поўні.

Людзі, што дагуту ўзлыдну ѿ няпэўніці і ня-відзе-ніці, цяпер здабычаюць

мажутніцтва ѿ ніхай імкненісці.

Першы за ўсё бягучы год ёсьць для нас важным годам у сувязі з тым, што ѿ гэтым годам аснаўтнае маса нашае эміграціі, што жыла даслоў часова на Я-Нямеччыне на ласцы IRO, ужо выэмігра-валі або знаходзіцца ѿ працае эмігра-циі ѿ краіны сталага поўні.

Людзі, што дагуту ўзлыдну ѿ няпэўніці і ня-відзе-ніці, цяпер здабычаюць

мажутніцтва ѿ ніхай імкненісці.

На першы пагляд ува ўсім гэтым запраўдам шмат што выдаецца падарад-

касальным, супрацьлівым, можа на кур-

рэным, а таму як-бы няпэўным, нятыр-

вальным. Тымчасам, як усе трубіць

аб бышчам-б адміраны ідэі нацыі,

прывілеі, якія даўші ўжо

намаць, але ѿ паглядзе

змаганія ѿ Ізраэль

— пагляд на пагляд, на пагляд на пагляд.

На першы пагляд ува ўсім гэтым запраўдам шмат што выдаецца падарад-

касальным, супрацьлівым, можа на кур-

рэным, а таму як-бы няпэўным, нятыр-

вальным. Тымчасам, як усе трубіць

аб бышчам-б адміраны ідэі нацыі,

прывілеі, якія даўші ўжо

намаць, але ѿ паглядзе

змаганія ѿ Ізраэль

— пагляд на пагляд, на пагляд на пагляд.

На першы пагляд ува ўсім гэтым запраўдам шмат што выдаецца падарад-

касальным, супрацьлівым, можа на кур-

рэным, а таму як-бы няпэўным, нятыр-

вальным. Тымчасам, як усе трубіць

аб бышчам-б адміраны ідэі нацыі,

прывілеі, якія даўші ѿ Ізраэль

— пагляд на пагляд, на пагляд на пагляд.

На першы пагляд ува ўсім гэтым запраўдам шмат што выдаецца падарад-

касальным, супрацьлівым, можа на кур-

рэном, а таму як-бы няпэўным, нятыр-

вальным. Тымчасам, як усе трубіць

аб бышчам-б адміраны ідэі нацыі,

прывілеі, якія даўші ѿ Ізраэль

— пагляд на пагляд, на пагляд на пагляд.

На першы пагляд ува ўсім гэтым запраўдам шмат што выдаецца падарад-

касальным, супрацьлівым, можа на кур-

рэном, а таму як-бы няпэўным, нятыр-

вальным. Тымчасам, як усе трубіць

аб бышчам-б адміраны ідэі нацыі,

прывілеі, якія даўші ѿ Ізраэль

— пагляд на пагляд, на пагляд на пагляд.

На першы пагляд ува ўсім гэтым запраўдам шмат што выдаецца падарад-

касальным, супрацьлівым, можа на кур-

рэном, а таму як-бы ня

## Распачынаючы новы этап...

(Заканчэнне з 8-ай бачыны)

звернутая на нутраныя дачынені і абарону перад расейскім наступам, спрабы нашае вонкавае рэпутацыі й дыпляматычнай дзеінасці, як сярод іншых панявленых бальшавізмам народу, так і перад заходнімі палітычнымі дзеінкамі былі моңца занідбаныя. Праца наўкі ў нас вяліся прылакова, без дакладна апрацаванага на даўжэйшую мэту плянку. Калі-ж цінер нашыя нутраныя справы зьяўляюцца больш менш упарядкованыя, то, не пакідаючы іх бяз увагі, трэба аднак напружыць усе сілы, каб адрады недароблене на грунты міжнародным.

Папярочная патраба сяньняшніга дык пераканальна гаворыць, за тым, што ковы першыя нашага выгнанія пазіненія быль як найшэршэй і як найразумней выкарыстаны дзеля заваяваннянія сабе эпіні заходніяя савету. Трэба паніфармаваць шырокі съвет да нашых нацыянальных патрабах і імкненіях, трэба параліжаўца сярод чужынекіх колаў імкнівую прапаганду ворага, ведзеную на нашу школу, трэба напаследах пераканана адказныя палітычныя дзеінікі Захаду, што бяз зыншчынія як толькі бальшавізму, але і усякага расейскага імпрыялізму й без распаду расейскага імперыі на незалежныя гаспадарствы панявленых ёю народу, якож можа быць, мовы аб трывалым міне на съвете.

Сяньняшнія нязвычайна адказныя маңент, плоды гістарычных падзеяў вялікае міжнароднае вагі, ускладнена на нас, як палітычных эмгрантаў, мениш адказныя адбязкі й вызнанчес нам спыняльную ролю ў праце нашага вызвольнінія змаганія.

Тому мала ўзаликіць нашыя паступаныні толькі ад добрае волі адзінкі, іны павінны выйльваць із зразуменія нашага нацыянальнага адбязку перад Бацькаўшчынай і Народам. А паколькі нашае Бацькаўшчына стоне ў найкашэйшай бальшавіцкай няволі, якой

Дык распачынаючы новы этап на нашым пілітічным выгнаніні, напружым усё нашыя сілы й воню, каб апраудаць вялікіе адбязкі, ускладнены на нас у сяньняшніх адказы й вырашальні маңент. А ёсім нашым пачынаніям нахай заўсёды прысьвечвае біспречная прауда, што наша дзеінасць на чужыні, калі зна будзе право іжанія ў поўным зразуменіні гэтага адбязку, можа зачыніць шмат крыва на Бацькаўшчыне, калі наўыйдзе адпаведны момент вырашэння справы нашага незалежнага галітычнага існаванія.

Язэп Карапеўскі

## Паслья юбілею

(Перадавіца № 19 (301) «Бацькаўшчыны» за 6 травеня 1956 г.)

Тое, што не чытаты створаныя для газеты, а газета для чытатоў, зъўліяеца, бязумоўна, аксіёмай. А адгэтуль вынікае права чытатча на крытыканьні газеты. Наадварот, добры й салідна выкарыстаны чытатамі права на крытыку датамагае самой газете. Заўвагі, засынірогі й пажаданы разумнае крытыкі зъўліяючыя для газеты неабходнымі й іерархічнымі прагаднікамі, якіх памагаюць ён арыентаваць свой шлях і разам з гэтым, аслядаць стаўленіем мэты.

Свягро часу, «Бацькаўшчына» зъявілася да сваіх чытатоў з заклікам прысыцца свае заўвагі, пажаданы думкі. Прымамінаеца, што тады шмат чытатоў адклікнулася на гэта, і на бачынах нашае газеты даўжэйшы час зъмяшчаліся гэтыя выказваніні. Гэта была крытыка ў поўным значэнні гэтага слова: тут ганілася адно, хвалілася іншае, даваліся новыя прапановы й парады, з чаго нашае газета бязумоўна не магла не скрыстаць.

Газета бруковая, што гоніца толькі за сенсацыяй і якая, маючы наўвеце часамі нізкія людзкія інтынкты, падае на сваіх бачынах непераборлівую страву для заспакойвання іх, ніколі не адважыцца крытыкаўца свягро чытатча, бо для яе чытат — гэта не аб'ект, на які яна мае рабіць пазыўкыны ўплыў, а праста крыніца даходу.

Інакш справа прадстаўляеца ў нас. Ужо з самага факту, што мы эміграцыя палітычна, кансквэнтна выцікаюць і тэяя прынцыпы, якімі кіруеца эміграцыйная прэса. Выдавец газеты (ня важна ці гэта асоба ці арганізацыя) на свае выданыя глядзіць не як на крыніцу даходу, якая зрошты ў эміграцыйных умовах ні можа быць, але як на сяродак узьдзеянія на сваіх чытатоў, накіроўваючы іхныя думкі й выслікі да тae мэты, якую ставіцца перад сабой эміграцыя.

Зразумела, што з вышэй прыведзенай асаблівасці эміграцыйнае прэсы выцікае права на крытыку сваіх чытатоў. Чытатчу гэта можа не падабацца, але ў нашым выпадку газета не павінна з гэтых лічыцца, хоць-бы праз гэта траціла таго піншага падліпніка. Вось-жা карыстаючыся з гэтага права і адзінківайчыя свой юбілей 300-м нумарам, з якога чытатчи даведаліся крыху ажышыці, праблемах і буднях нашае газеты, мы хочам сяньня кінучы крытычнымі вокам на тых, што час ад часу крытыкуюць нас. Гэта, фактыхна, як крытыка нашых крытыкай, але спроба паказаць на тых не здаровыя зъявішчы, якія ў нас нажаль, ніякія не могуць вывесціць.

Усіх, што нас крытыкуюць, можна быць-б падзяліць на чатыры наступныя групы:

1) Тыя, якія запрайдуць разумеючы што таксама крытика і трывямоючыся ўніх правілаў, выказваючы свае пагляды. Гэта перадусім прынцыповага характару, як скажам, заўвагі ў дачыненіі да ідэ-

## Нашы үмарыстыя аб «Бацькаўшчыне»

### Сон Архіпа

... Я працёр вочы. На дварэ ўжо цём — ходзіць, як гадзіннік. Праўда, свой — на. Глянью на гадзіннік, і схапіўся, як гэта на шмат сказана, бо самаход служаў: апанаў: за дваццаць восьмай! Як я мог так прастаць? Праўда, учараши дзень, сабе, але перадумай. Пашто? Толькі выціліші сказаць дзень і ноц, выматалі кінцуз лішнюю дзесятку тысяч. А тут міне да ніткі. Да гэтага самалёт з Жэ-ні ўспе аплюсанае газатай — забасычаны нэвысплыўці, і я дабраўся да хаты не, бэнзіны, рамонт. А калі маю час, дык толькі а дзесяттай гадзіне ўраныні, бо езыдзіць усяроўна магу, куды хачу — яшчэ мусі заскочыць у рэдакцыю, каб заўсёды можна падагнаць пад нейкую здаць накінты падарозе рэпартаж з службовую справу...

Здалёк, не дæхаўшы яшчэ некалькі блёкаў, я ўжо пабачыў новы будынак «Бацькаўшчыны» (нядынін перабарліся). Праўда, я сам будынак — ужо зусім пляма — месца для майго рэпартажу. Прыемна было падумаць, што пакуль сцымлімася — а два шэрагі вялікіх інадбяруся да ложка, ужо будучы круціца рататайчыя машины, выкідаючы соктакі пляма — пляма — месца для майго рэпартажу. Праўда, я сам будынак — ужо зусім літараў, што пачарзе загарваліся на фоне цёмнага неба: спачатку пабеленік, белыя літары: ВЫДАВЕЦТВА «Бацькаўшчыны». Пасля чырвонай: VERLAG „DAS VATERLAND“. Пасля-ж увесі час съвеціца выстылізованая Пагоня. «Добра прэзідэнтца, — падумаў я з задаваленінем, — такім выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

Уціснушы з горам настала свой са-макод у бясконцы шэраг іншых перад 8 гадзін у егам кабінэце, дагледзеў свой будынкам выдавецтва, я ўбег у сяродзіні, падыктаўваў сёё-то сакратарцы ну. Парт'гер высунуў праз ваконца галата-ж...  
— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

Уціснушы з горам настала свой са-макод у бясконцы шэраг іншых перад 8 гадзін у егам кабінэце, дагледзеў свой будынкам выдавецтва, я ўбег у сяродзіні, падыктаўваў сёё-то сакратарцы ну. Парт'гер высунуў праз ваконца галата-ж...  
— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Süddeutsche Zeitung“ ні „Münchner Merkur“...»

— Але хутчэй! Галоўны рэдактар чакаць любіць. Сказаў быць палавіна дзеяўніцтва, вялікім кабінэце, бо ёсць важная справа. Няўжо энёгія ляцець куды небудзь? — думаў я, зачыгаючы апанаў: што выдавецтвам не пахваліца ні „Südde

# Сон Архіпа

(Заканчэнне з 9-ай бачыны)

ляры выдаўца. Зылева ад яго сядзеў кі- французскай мовах. А вунь гэныя два раўнік фінансавага аддзелу выдавецтва. Ён, як выглядала, не праймаўся падзілітм настроем у кабінцы, і жуючи піццарыя, гартаў таўшчэны манускрыпт. Зъмест яго на цікавіў — ён проста пералічваў балонкі.

З фатэлю наступнай пісьмовага стала прыпадніцца чалавек. Хоць ён стаяў да мяне плячыма, я пазнаў Ул. Дудзіцкага.

— Ну, ведаеце, — пачаў я ягоны прыглушаны голас, — гэта проста-ткі няўдзічнасць. Нібось, калі некалі фінансава стаялі слаба, дык я пушчай Вашы скрыпты ў рады...

Звычайна спакойны й зраўнаважаны выдавец відаў, разліваўся не на жарты. Ён аж падскочыў на сваім фатэле:

— Гэта ўжо зашмат! Калі-б я тады спадзіваўся на вас, дык ужо трэны разы з голаду памёрбы. Або давайце дамоўімся: я буду зацягваць з вашым зборнікам так доўга, як вы калісь з маймі скрыпты. Як, згаджаецца?

Ён сцішыў раптам голас, і навонкі скапоіна, але катэтарычы дадаў:

— Пайтараю яшчэ раз: нашае апошніе слова — 50 тысяч. Ні фоніга больш. У нас вунь яшчэ восем манускрыптаў, і зборнік не абы-якія. Што вы на гэта? — звярнуўся ён да загадчыка фінансавага аддзела.

Я не дачуў, што той буркнуў у вадказ. Прывінчыны дэзвёры, незадўжаным вярнуўся ў прыёмную. Крушына сядзеў там на старым месцы. Цяпер ён трывала перад собой свой манускрыпт, і бязгласна, з асалодай, варушыў вуснамі. Напэўна перацьтваў свой апошні верш ці пазму. Калі я голасна прывітаўся, ён ледзь з крэслы не зваліўся:

— А... А... Гэта ві?

— Дальбог я, спадар Крушына. Чакаеце?

— Ліх, Дудзіцкі апярэдзіў. Ведаеце, — тут ён тагмінча азірнуўся, — Дудзіцкі прынёс свой другі зборнік — зборнік — гэтым разам прозы. Ваіцца, каб я перад ім на выдаў сваім трэйнага, — ён ткнуў пальцам у манускрыпт, — ледзь не пабіліся мы з ім пры ўходзе...

— А што чуваць наагул у вас, спадар Крушына?

— Нічога, жывеца. Дзякую Богу, працаваць збоку ўжо больш не даводзіцца — нядрэна жыву ў ганарарад. Як думaeць, на колькі можна разлічваць за гэты? Карапеўскі ўжо ў прынёсце прыняў, цяпер толькі справа ганара.

— Ни ведаю, таргуйцеся. Але я-бам радзіў прынёсці лепш заўтра, бо Дудзіцкі вывёс нешта выдаўца з руінага. Ужо й так урадавая гадзіны скончыліся.

— Думaeц?

— Па мне рабіце, як хочаце. Але ведаеце, як шмат залежыць ад настрою...

— Бачачы, што слова мае падзінічалі, я працягваў: — Вы прыгадваеце, сп. Крушына, як Вы, прыехаўши з Амэрыкі, папыталіся ў мяне, колькі маем асоўбай персаналу ды ці вялікае памешканыя здайме нашае выдаўца? Я, як памятаеце, тады толькі ўсміхнуўся. А вось цяпер мы маем з вами крэху вольна часу. Хочаце — я вас, як той Віргель Данте па пекле, абвіду па выдавецтве.

Крушына ахвотна згадзіўся. Ня думачы, што галоўны рэдактар прыйдзе раней, як за паўгадзіны, я пастанавіў з большага азнаёміць нашага ведамага пазу з выдавецтвам. Сырпаша спусціліся мы на інші, дзе змішчалася друкарня. У працторнай, ярка асветленай залі нельга было пачуць сваіго собснага голасу з-за шуму ратасціных машынай. Іх было пяць. Мы падышли да першае, і я спрытна падхапіў з лапак съвежа надрукаваны аркуш, і зразуміў:

— Бачыце? Апошні аркуш «Навуковае граматыкі беларускай мовы» Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва. Ви, здаецца, братлі таксама ўдзел у падрыхтоўцы?

— А як-жя! Я, прыкладам, давёў, што паходжаныне слова «вербаваць», «варбоўка» зусім не нямецкае, а чиста беларускае...

— Так, так! Але пойдзем далей.

Мы мінулі ратасціных машынай падышли да шклянія съянія. За ёю была іншай падобная залі, толькі застала лінатыпамі. Я пачаў Крушыну тлумачыць:

— Чатыры першыя працуць увесць час на трэх зъмены толькі для першыя-дыхінія «Бацькаўшчыны». Два наступныя стала занятыя цяпер на бірнінем шасцігтоме «Энцыклапедыі Беларусаведаў» — таксама падрыхтаванай БІНіМам. Між іншага, Інстытут перасылае матар'іл зь перабоямі, і мы яго за гэта як належыцца лаем. Непаважнаж — тады наўкавая установа на можа навет здабыцца на систэматычнасць звой працы!

Два далейшыя лінатыпы набіраюць цяпер наўкава-папулярныя працы аб Беларусі — адзін у ангельскай, другі ў

# Людзі вялікае штодзённае справы

У шматлікіх прывітаньнях, як ад беларускіх арганізацый, так і ад паасобных чытачоў з усіх краінай пасланыя нашае эміграцыі. Рэдакцыі выказваеца падзяка й удзічнасць за ейную працу. Прыемна чытаць слова пахвалы...

Так яно ўжо ў жыцьці вядзенца, што адны за сваю працу атрымліваюць падзякі, пахвалы, іншыя — застаюцца ў цені, якія глядзячы на тое, што праца іх менш мазольная, ахварная й важная.

Маём на ўвaze тых, што ў паасобных краінах выконваюць часта няўзязочную, але як-жя карысную ролю прадстаўнікоў «Бацькаўшчыны».

Нельга, адзначаючы юбілей газеты, не ўшанаваць вялікае ахварнасці й бязінэрсоўнасці тых распаўсюджвалінікаў беларускага друкаванага слова, ад якіх можа, у найбольшай ступені залічыць, асцягненне мэты, што ставіць пе-рад сабой нашае прэса й кнігі. Газета батыды атрымлівае сібе, калі яе чытаюць і задумліваюць над тым, абы чым гаворыць ў ёй. Дык каму-ж пащана, калі я людзём, якія дбаюць аб пашырэнні ліку ўсіх чытачоў?

Да гэтах і на першую чаргу трэба залічыць сп. Браніслава Даніловіча, галоўнага прадстаўніка «Бацькаўшчыны» ў ЗША, які ўжо больш за шэсць год аддана служыць справе пашырэння сярод супраснікаў беларускага прэсы. І кніг Сп. Даніловіч на толькі прадстаўнік выдавецтва, ён чалавек, закаханы ў сваю справу; патрыёт друкаванага слова; асаба, што наўпачыў разумела адказнасць сваёго задання. І запраўлы, ён нічога не шкадуе для справы друку.

Сем гадоў тому сп. Б. Даніловіч пачаў справу з чынога. Трэба было напорыстасці ў учельства, каб пазнайходзіць людзей, прыдабаць падпішчыкаў, пазаводзіць картатэкі, упрадліваць справа волгота і систэматычна даглядаць гэтае складане й цяжкое справы.

Робіць ўсё гэта ён ня толькі з дакладнасцю, але й зь перакананнем. І гэтае выказванне на справе сваіх глыбоких пачуццяў ды грамадзкага абавязку.

Спадару Даніловічу сорак дзясятага год. Сам ён з Віленшчыны. Сын селяіна. Цэлыя ягоны жыцьцёў шлях звязаны з беларускай нацыянальной працай. Ягоныя нацыянальныя перакананні атрымалі моцнае загартаванне ўсіх тады, калі звае беларускасці ён змушилі быў пакінуць Барунскую настайдніцкую сэмінарню. Палікі ніяк не маглі лічыць, як гэта юнілі можа быць адначасна беларускім патрыётам.

Як бачыце, тут зусім іншяя атмасфера — можна сказаць, пралетарская. Звярненце ўвагу на гэты дубовы пісмовы стол. Ён хутчай нагадвае стол у піснім ці вінным пограбе. Справа ў Галубіцкім піснімі прысні ўсіх супраснікаў сваіх артыкулаў. Галубіцкі любіць чуцца, як дома. А глянцыце цяпер на гэты подыому наўпачыўца сталу. У выпадку асабліва цяжкай праблемы, як гарэх. Больш паказаць вам тняма чаго, бо сакратарка Галубіцкага не працуе.

Калі мы ўвайшлі ў кабінэт Залужнага, і я запаліў сівяцло сп. Крушына трох разы размашыста перахрысьціўся. Я глянцуў на сцяну наўпачыўца, і зразуміў:

— Не, вы памыляецеся, спадар Крушына. Гэта ня ікона сьвятога Міколы — гэта партрэт самога Залужнага. Бадай усе робяць тую самую памылку ад таго часу, як ён загадаваў вусы й баруду.

Я азірнуўся навок і заўважыў яшчэ

адну реч, акое дасоль тут ня бачы. На іншай сцяне вісেў на рамках надпіс: «Гарэлка — вораг гістарычнай науки!».

— Нічога, жывеца. Сын селяіна. Цэлыя ягоны жыцьцёў шлях звязаны з беларускай настайдніцкую сэмінарнюю. Палікі ніяк не маглі лічыць, як гэта юнілі можа быць адначасна беларускім патрыётам.

Ці-ж ня можа таксама выклікаць падзякі ахварнасці іншага нашага прадстаўніка сп. Ул. Дунца! Паміма шматлікіх іншых грамадзкіх абавязкаў, якія яму даводзіцца выконваць у вялікім і добра заранеўаным беларускім аспрадку Кліленд, ён знаходзіць час, магчымасці й ахвоту служыць справе пашырэння беларускага друкаванага слова.

Ня глядзячы на свой выдатны ўклад у гэту справу, ён піша: «У дзесятага ўгод-

кі нашае дарагое газеты «Бацькаўшчына» мне вельмі прыкра, што так мала

стайнікоў на Аўстралію, сп. Палашук, якія глядзячы на свае іншыя, як грамадзкія, так і сямейныя, абавязкі, шыніраў я з адданасцю працуе ў гэтай га-

ліне на аўстралійскім грунцы.

Раней яшчэ, у той-же Аўстраліі, ад-

даўшыся душой і целам грамадзкай

справе, на карысць «Бацькаўшчыны»

і іншых чытачоў працаў старшыня За-

дзіночанія Беларускіх Вэтэранаў у Аў-

страўнікоў на Аўстралію, сп. Палашук,

якія глядзячы на свае іншыя, як грамадзкія,

так і сямейныя, абавязкі, шыніраў я з адданасцю працуе ў гэтай га-

ліне на аўстралійскім грунцы.

Раней яшчэ, у той-же Аўстраліі, ад-

даўшыся душой і целам грамадзкай

справе, на карысць «Бацькаўшчыны»

і іншых чытачоў працаў старшыня За-

дзіночанія Беларускіх Вэтэранаў у Аў-

страўнікоў на Аўстралію, сп. Палашук,

якія глядзячы на свае іншыя, як грамадзкія,

так і сямейныя, абавязкі, шыніраў я з адданасцю працуе ў гэтай га-

ліне на аўстралійскім грунцы.

Раней яшчэ, у той-же Аўстраліі, ад-

даўшыся душой і целам грамадзкай

справе, на карысць «Бацькаўшчыны»

і іншых чытачоў працаў старшыня За-

дзіночанія Беларускіх Вэтэранаў у Аў-

страўнікоў на Аўстралію, сп. Палашук,

якія глядзячы на свае іншыя, як грамадзкія,

так і сямейныя, абавязкі, шыніраў я з адданасцю працуе ў гэтай га-

ліне на а

## У часе летняга адпачынку

Хто думаў або сьніў 20 гадоў таму назад, што амаль няведамыя съвету паніцы Беларусь, Беларус панісуцца самым Беларусамі ў далёкія заакіянскія кантынэнты і будучы пацырца навет у глухіх куткоў гэтых кантынэнтаў? Беларусь, што калісі займала пацнае месца ў съвete, была ператворана ў «Западны краі» — рассейскае імперыі й жорсткае дэнцыяналізавалася больш сопоні і гадоў, а сяняні загнаная чырвоным імперыялізмам у няволю каласнага прыгону. Вънкі дэнцыяналізацыі былі страшныя, абы чым съвѣтчыцы хоць-бы некалькісцічайная беларуская заработная эміграцыя ў Амэрыцы з часу перад Першым светавым вайной, што ўлілася ў расейскую або польскую эміграцыю ю пакінула ніякага беларускага грамадзкага съеду. Сучасная беларуская палітычная эміграцыя, што прайшла шляхом адраджэння Беларусі, расціруялася па цэлым съвete ўжо із собекім іменем Беларусь. Стварышы кампактныя асродкі ў некаторых гарадах ЗША із сваімі арганізацыямі й царквамі, частка яе расціліася ў розных мясцох некаторых штатаў. Адну такую адзіную сям'ю, што набыла сваю фарму недалёка Нью-Ёрку, будзем успамінаць у гэтым нарысе.

Нью-Ёрк, як адзін з найбольшых гарадоў съвету, што лучыць у сваіх працторы гарады Мангатан, Бронкс, Бруклін, Кітс і Рыч, із найбольшымі прыстанямі, найвышэйшымі небаскробамі, разнастакай прымесівасцю і установамі, прытуліў значную колькасць беларускай палітычнай эміграцыі. Задбіццё сталага прынікну пасля лінійкіх візў ў розных кірунках да груповых або пасабных дэм'які сэрэд лесу, мы праехалі паміж досыць вялікіх двух вазераў, якія раптам зьявіліся ў лясной гушчы. Эта Шокан і Ашкан. Яны зьяўлююцца рэзэрвуарамі вады, якія па трубах гоніцца ў рэзэрвуары Нью-Ёрку на сотні кіляметраў пры моры або ў горах.

Спадар Атаназы із сваёй жонкою Зою прыхеаха ў Эўропу і адразу папаў у летнічную мясцовасць Катыкльскіх гораў нью-ёрскага штату, дзе жыві і ягоны спонсар. Тут яны ўладзіліся на працу, мняючы, як звычайна, сваіх босаў (гаспадароў) у залежнасці ад магчымасці зарабіць больш даляраў. Адзіночка ў далёка ад сваіх людзей, яны здабылі за некалькі гадоў трохі даляраў і дзякуючы нагодзе, купілі сабе кусок зямлі ў лесу абшарам больш за 20 акрараў з домам, які мае 13 пакояў, асобную кухню із становай і малога будынку для жывёлы. Такім парадкам Атаназы з Зою стаўся собсынкамі зямлі ў Амэрыцы.

За пару гадоў яны выгадавалі сабе дзеўне каровы. За прыкладам старога гаспадара дому, яны адчынілі летні адпачынковы дом, папуллярныя яго ў беларускім прэсе для Беларусі, што жывуць у гарадох. Ужо пару гадоў Беларусь праводзіць там летні адпачынковы час высока над уздоўжнем мора і ў умовах абсалютна лясное цішыні, што прыпам'янае нашыя глухія куткі, ды даляка ад нью-ёрскага шуму, борзлага тэмпа руху ў бензінавага запаху ў паветры. Летні час зьяўляецца прыемным і для Атаназага і Зоі, бо прыносяць ім сікі-такі матарыяльны прыбыток ды стварае ўмовы із сваімі людзьмі перакіца бе-ларускім словам. Амаль паўгода, у халаднейшы час, ім прыходзіцца жывіц адзінока, бо наўсет суседні амэрыканскі домік пацаськіданы на значных адлегласцях, і, як звычайна, вартуючы сабакамі, што, як калісі у нас дома, пашукаюць начную цішынно. Мае тыры сабакі і Атаназы.

Надышла пара летняга адпачынку. Ужо досыць добрач час перад гэтым валівалася цэлаю сям'ю справа супольнага тэрміну адпускаў з розных мясцоў працы. У справе месца летняга адпачынку я было ніякія турботы, бо фарма Атаназага і Зоі мела перавагу прычыны супольных нацыянальных асаблівасціц і жаданія дашь матарыяльную падтрымку сваім суродзінам. Дамоўліся з собынкамі аўта, што ехай таксама на адпачынок, мы супольна ў ваду ліпеньскую суботу выехаў з Нью-Ёрку. Трохі больш за 100 міляў да фармы ездзіцца па рухомісткіх гарадах, якія схалася на фурманцы 18 кіляметраў за Негневіч да Наваградка на бацькаўшчыне.

Едзэм. Ран'я была цудоўная, але сумідорна паветра Нью-Ёрку, здавалася, якіч больш атчуваўся, прайажікаючы горад зізьлічонымі лікамі аўтаў. Хутка горад астаўся з-заду, і мы началі перасякі па аграгадміністрыі шырачнай раку Гудсон, што шаха на ваду якіх плаўна нясе свае воды ў акіні. За мостам рухаемся вуліцай, па баках якое знаходзіцца

дзяцца ўжо малыя дамікі, бэнзінныя станцыі, як неадменныя атрыбуты цудоўных амэрыканскіх дарогаў, вялікія універсальныя самаблугаўчыя магазіны, храбрыкі і цэлы лес разнокалёўных гандлёва-прапагандовых шыльдаў з рознымі рысункамі і надпісамі. Чым дадзел, тым радзей спатыкаюцца жывілёвые дамікі — прытулкі амэрыканскай інтелігенцыі й работнікаў. Раптам напаткімі стаціянарныя на дарозе будзі з урадзючымі асобамі, якія выдаюць юлікі права языда па спэцияльнай аўтамабільной дарозе труэй.

Мы ўехалі на труэй, што цягнецца ад Нью-Ёрку праз сталіцу нью-ёрскага штату Альбаніі да гораду Бюфало, недалёка Ньюгарскага вадаспада даўжынёй ў некалькі сот міляў. Хуткасць язды па гэтай дарозе 60 міляў на гадзіну. Два рады аўтаў рухаюцца ў вадным кірунку і да — у другім. Па абводных баках дарогі раскінулася ўжо ўзгоркі Катыкльскіх гораў, што пакрытыя лісцястымі дрэвамі, ды сям-там на ніжэйшых мясцох сустракаюцца фармы з вялікімі чырвонымі гаспадарскімі будынкамі і белымі жывілёвымі дамікімі. Едзэм узлоўж ракі Гудсон у кірунку гораду Кінгстон, калі якога выляждзікам з труэю на гайдвой.

Асталося на вельмі далёка да фармы. Дарога паставала падымасця ў гары і побач яе раскінулася мяшаныя лясы зізьлічыя дубу, клену, шпількавых дрэвў ды сям-там спатыкаюцца падобныя да наших бярозкі. Гэварнічы з гайдвой на бочныя дарогі, што ўцошаюцца вужыкі на розных кірунках да груповых або пасабных дэм'які сэрэд лесу, мы праехалі паміж досыць вялікіх двух вазераў, якія раптам зьявіліся ў лясной гушчы. Эта Шокан і Ашкан. Яны зьяўлююцца рэзэрвуарамі вады, якія па трубах гоніцца ў рэзэрвуары Нью-Ёрку на сотні кіляметраў пры моры або ў горах.

Асталося на вельмі далёка да фармы. Дарога паставала падымасця ў гары і побач яе раскінулася мяшаныя лясы зізьлічыя дубу, клену, шпількавых дрэвў ды сям-там спатыкаюцца падобныя да наших бярозкі. Гэварнічы з гайдвой на бочныя дарогі, што ўцошаюцца вужыкі на розных кірунках да груповых або пасабных дэм'які сэрэд лесу, мы праехалі паміж досыць вялікіх двух вазераў, якія раптам зьявіліся ў лясной гушчы. Эта Шокан і Ашкан. Яны зьяўлююцца рэзэрвуарамі вады, якія па трубах гоніцца ў рэзэрвуары Нью-Ёрку на сотні кіляметраў пры моры або ў горах.

Да самае познае ночы шыбала полымі вогнішчы, у якое хлопцы і дзяўчыны ды старшыя падкідзілі галы, што было прыгатаванае загадзі. Мімаволі прыпамінілася начечі або табары на бацькаўшчыне зізьлічыя дзяўчыны із савецкага грамадзтва. Тут трэба было падчыркніць, што мастакі якасць таго пазіцыі ніжэй усякія крытыкі. Затое чым больш верш адыхаўшы ад савецкай рэчаіснасці, тым больш у ім выходіць на съвет ягона мастака вартасць, тым больш знаходзіт тут традыцыйныя здолнасці да выражэння беларускай прыроды сродкамі пазітыўнага слова. І як не адсоўбоюць вечных тэмэў, як ія гальбінъ іх, аднак яны стала прыпятываюцца да сябе аўтараў усіх пакаленій.

Да самае познае ночы шыбала полымі вогнішчы, у якое хлопцы і дзяўчыны ды старшыя падкідзілі галы, што было прыгатаванае загадзі. Мімаволі прыпамінілася начечі або табары на бацькаўшчыне зізьлічыя дзяўчыны із савецкага грамадзтва. Тут трэба было падчыркніць, што мастакі якасць таго пазіцыі ніжэй усякія крытыкі. Затое чым больш верш адыхаўшы ад савецкай рэчаіснасці, тым больш у ім выходіць на съвет ягона мастака вартасць, тым больш знаходзіт тут традыцыйныя здолнасці да выражэння беларускай прыроды сродкамі пазітыўнага слова. І як не адсоўбоюць вечных тэмэў, як ія гальбінъ іх, аднак яны стала прыпятываюцца да сябе аўтараў усіх пакаленій.

**A. Негініцкі**

## І днём і ноччу

(З радыёвой хвалі «Вызваленія»)

У пераважнай балышыні краіна ў Эўропе, ў 18 і 19 стагодзіні жывіцца ў форме вадзінных высокіх дрэвў з рознымі калерамі на сонцы. Некалькі мінуў любімусі іхнаю жывічайна прыгажосцю. Едзэм далей і неўзабаве, круцічыцца па вузкіх, але бітых вадзінных дрэвў лесу, зварачаючы на лясную дарожку, што прывяла на адкрыту паміж дрэвамі падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

Да таго часу падалікі або вадзінныя савацкія падалікі з трохпаварховым белым дном. Атаназага і Зоі. Чулывіны тры старажы — сабакі якіх зізьлічыя даўжынёй на падалікі падалікі.

